

لفظ و معنا

الفاظ

- علت توجه خاص به الفاظ در منطق: خطای در الفاظ و معانی آن‌ها می‌تواند موجب خطا در اندیشیدن شود.
- نتیجه بررسی اصول کلی در منطق در حوزه الفاظ: یاری رساندن به ما در جهت جلوگیری از خطای اندیشه
- نکته: علم منطق وابسته به زبان خاصی نیست و این قواعد در همه زبان‌ها وجود دارد.
- مغالطات حیظه الفاظ: اشتراک لفظ / توسل به معنای ظاهری / شیوه نگارش کلمات / ابهام در عبارات / ابهام در مرجع ضمیر

اشتراک لفظ

- تعریف مشترک لفظی: استفاده از چند مفهوم در یک کلمه مانند شیر در زبان فارسی و Spring در زبان انگلیسی
- تعریف اشتراک لفظ: اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهر مشترک دارند. (مشترک لفظی)
- مثال: میان گریه می‌خندم که چون شمع اندرین مجلس / زبان آتشینم هست، لیکن در نمی‌گیرد / درگرفتن: اثر کردن / روشن شدن
- این مغالطه یکی از شایع‌ترین انواع خطاهای ذهنی است.
- تعبیر مولوی: اشتراک لفظ، دائم رهرزن است.
- مشترک لفظی می‌تواند اسم، فعل یا حرف باشد. ← اسم، فعل و حرف هر سه می‌توانند زمینه ساز بروز مغالطه اشتراک لفظ شوند.

توسل به معنای ظاهری

- تعریف توسل به معنای ظاهری: به کاربردن معانی دلالت‌های مطابقی، تضمینی و التزامی کلمات به جای یکدیگر
- نحوه دلالت لفظ بر معنا
- مطابقی: همه معنای اصلی؛ مثال: ماشین خریده‌ام.
- تضمینی: بخشی از معنای اصلی؛ مثال: داشتم قرآن می‌خواندم.
- التزامی: چیزی که همراه معنای اصلی است (یعنی چیزی که ربط خاصی به معنا دارد)؛ مثال: شهر غمگین شد.
- برای تشخیص این مغالطه باید دید که آیا تأکید نابجا به معنای ظاهری یک کلمه در عبارت مورد نظر موجب انحراف معنا شده است یا نه.
- مثال: من می‌خواهم عروسی ام را در مدرسه بگیرم، چون خیلی کلاس دارد.
- نکته: کنایه و استعاره در موارد مختلفی موجب بروز این مغالطه می‌شوند. (دلالت التزامی و مطابقی به جای یکدیگر به کار می‌روند)

شیوه نگارش کلمات

- تعریف شیوه نگارش کلمات: خطای ذهنی ناشی از اشتباه در نوشتن
- موارد ابتلا
- ۱- عدم رعایت دقیق علائم سجاوندی
- مثال: عفو لازم نیست اعدامش کنید. (بستگی به علامت ویرگول دارد.)
- ۲- حرکات کلمات
- معمولاً کلمات هم نویسه یا هم شکل باعث ایجاد این مغالطه می‌شوند، یعنی کلماتی که در نوشتن، شکل یکسان دارند، اما از نظر معنی و تلفظ متفاوتند مانند: گل - گل
- ۳- دیکته کلمات
- مثال: غالب / قالب این اشعار غزل است. (غالب: اکثر / قالب: فرم) / قیمت ارض / ارز امروز چقدر است؟ (ارض: زمین / ارز: پول خارجی)

بخشی از کار ویراستاران در جهت جلوگیری از مغالطه شیوه نگارش کلمات

بررسی صحت علائم سجاوندی

حرکت گذاری برخی کلمات (در صورت نیاز)

اصلاح غلط‌های املائی

مغالطه ابهام در عبارات

تعریف ابهام در عبارات: استفاده از عبارات دویپهلوی

موارد ابتلا: مبهم بودن عبارت و مشخص نبودن مرجع ضمیر (ابهام در مرجع ضمیر)

اگر عبارتی ابهام داشته باشد و علت آن از چهار علت ذکر شده در مغالطه‌های قبلی نباشد، می‌گوییم مغالطه ابهام در عبارت دارد.

نکته: استفاده از عبارات دویپهلوی می‌تواند ناشی از مشخص نبودن مرجع ضمیر باشد یا نباشد.

مثال: علی برای هشتمین بار رضا را از گرفتن جایزه محروم کرد.

مثال برای ابهام در مرجع ضمیر: علی به دوستش گفت که کتابش گم شده است.